

Mayalääketiede

OSA 2: Kasvilääkintä ja henkinen parantaminen

Artikkelin toisessa osassa tarkastellaan mayojen kasvilääkintää sekä mayojen käsitystä psyykkisistä ongelmista ja henkisestä paranemisesta.

MINNA KEITU

Parantava puutarha on tavallisesti jokaisen mayaperheen kotona. Jokainen perhe elää tiiviissä yhteydessä lähialueen luontoon ja viljelijöillä on käytössään milpa eli metsäpuutarha. Milpalta saadaan vihannekset, hedelmät ja puutavara. Parantava puutarha on jokaisen omassa pihassa ja siinä kasvatetaan perheen tarvitsemat lääkeyrtit. Tavalliset kotilääkinnässä nykyisin käytetyt yrtit ovat ruta, meksikonbasilika, meksikon-samettikukka, rosmariini, timjami, meksikonoregano, meksikonsalvia, punaiset ja valkoiset ruusut, amarantti ja hibiscus. Monet kasvit kasvavat kuitenkin mayojen metsäpuutarhassa ja villeinä niin, että niitä löytyy tarvittaessa helposti. Mayat käyttävät kasveja, yrttejä ja vihanneksia ruokavaliossaan hoitamaan terveyttä. Lääkkeellisiä niitä käytetään haudukkeina, pulverina, salvoina, hauteina, tinktuurana, kylpyinä ja poltettuina. Mayat tunnustivat kasvien eri osilla olevan eri vaikutuksia ja siksi oli tärkeää paitsi tunnistaa kasvi myös tietää, mitä sen osia käytetään mihinkin vaivaan. Samoin tuli tietää, mihin vuodenaikaan ja mihin kelloaikaan kyseisen kasvin eri osat tuli kerätä. Myös paikka, jossa kasvi kasvoi, vaikutti siihen, kuinka vahva kasvin vaikutus oli. Kasvien kerääminen suoritetaan osoittaen arvostusta ja syvää kunnioitusta sekä rukousta käyttäen. Kaikessa elollisessa, niin myös kasveissa on Ch'ulel – elämänvoima, joka tarvitaan kerätyn kasvin mukaan, jotta kasvi voi toimia sen täyden vaikutuskyvyn mukaisesti.

Kasvien nestekierto on vaikuttavana tekijänä siihen, miten vaikuttavat aineet kasvissa kulkevat. Jokainen perinteinen parantaja tiesi, että kasvi veti vaikuttavat aineet juuriin yön ajaksi ja aurinko palautti ne varsiin ja lehtiin. Sen vuoksi lehtien keräämisessä tuli odottaa, kunnes aurinko oli kunnolla noussut ja lämmittänyt ilmaa. Myös kuun vaiheet ovat tärkeitä viljelyssä.

Mayojen herbaariossa on yli 200 lääkinnällistä kasvia -xiv-, joita käytettiin joko yksinään tai yhdistelmänä toisten kasvien kanssa. Cortezin saapuessa Ciudad de Mexicoon azteekkivaltakunnan kasvitieteellisessä puutarhassa kasvatettiin noin 2000 eri kasvia. Perinteisesti lääkinnällisissä kylvyissä käytettiin yhdeksää kasvia. Mayojen kosmovision mukaan yhdeksän merkitsi tilaa, jossa henkinen ilmenee fyysisessä maailmassa. Mayalääketiede käyttää monissa yhdistelmissä juuri yhdeksää kasvia, jolloin henkisen puolen annetaan parantaa kasvien ja veden välityksellä fyysisessä maailmassa ilmenevä epätasapaino. Mayat ovatkin tunnustaneet mielen ja kehon yhteyden jo kauan sitten.

Mayojen henkinen parantaminen

Mayaparantaja aloittaa aina ensin arvioimalla onko kyseessä fyysinen vai henkinen vaiva. Tavallisesti hän tarkastaa pulssin rytmin ja voimakkuuden ja arvioi muut oireet. Jokaisella henkistä alkuperää olevalla vaivalla on omat erityiset oireensa, mutta kaikilla henkisillä vaivoilla on myös yhteisiä oireita, joista henkisen vai- van voi tunnistaa:

- Painajaiset, joissa on toistuvat teemat.
- Tuntee, että ei ole yhteydessä kehoonsa.
- Tuntee olevansa uupunut ja rauhaton.
- Huono-onnisuus ja epäonni läsnä jatkuvasti.
- Jatkuva riitely kotona.
- Lääkkeiden/aineiden käyttöhistoria.
- Taipumus olla äärimmäisen vihainen.
- Heikko immuunijärjestelmä.
- Yhtäkkiset sydämentykytyskohtaukset.
- Taipumus kyynelehtimiseen.

Mayojen mukaan sairaudella voi olla sielullinen tai kehollinen syy/tausta ja ne voivat ilmentyä henkisinä tai kehollisina vaivoina. Synn selvittäminen on tärkeää, sillä niitä hoidetaan eri tavoin.

Lisäksi vaivojen syynä voi olla Ch'ulel:in eli sielun menetys. Sielun menetys tunnetaan monissa alkuperäkansojen kulttuureissa. Sielu voidaan pelästyttää pois kehosta, sielu voi lähteä harhailemaan tai se voidaan kaapata. Nykypäivän maailmassa sielun voi menettää onnettomuuden, läheisen kuoleman, hyväksikäytön, sodan, vakavan sairauden tai leikkauksen seurauksena. Sielun menetys saa koko kehon epätasapainoon ja siitä aiheutuu moninaisia sairauksia.

Ch'ulel virtaus sykkii rytmikkäästi sisään ja ulos kehosta ja niiden molempien tulee olla tasapainossa ja säännöllisesti virtaavia.

Mayojen henkiset sairaudet luokitellaan neljään ryhmään: pelästymisen, suru, surumieliisyys ja kateus.

SUSTO – pelästymisen

Yleisin henkisistä sairaustiloista, joka tapahtuu usein trauman tai shokin seurauksena. Susto on sielun menetyksen yksi tila, jolloin sielu pelästyy traumaattista kokemusta niin paljon, että se lähtee kehosta. Susto voi tapahtua kaikille, mutta lapset, imeväiset ja vanhuksat ovat herkimpiä pelästymään ja usein heillä on vähemmän Ch'ulelia. Susto on tila, josta kärsivällä itsellään ei useinkaan ole ymmärrystä ja siksi henkilö voi elää elämänsä kärsien kaikenlaisista vaivoista.

Susto vaikuttaa fyysisen, henkisen ja tunne energiakenttien tasapainoon. Pelästymisen kuluttaa myös runsaasti Ch'ulelia ja se jättää syvälle menevän sisäisen shokkitilan koko elimistöön. Tila voi estää immuunijärjestelmää toimimasta tehokkaasti, ärsyttää hermojärjestelmää, aiheuttaa moninaisia mielen oireita ja joillakin se oireilee ”harvinaisina” oireina, joita ei voida luokitella oikein mihinkään sairaustilaan. Jos jonkin traumaattisen tilanteen jälkeen alkaa kärsiä kaikenlaisista ongelmista terveyden suhteen, on syytä epäillä sustoa.

Susto voi olla seurausta mistä tahansa elämää järkyttäneestä tapahtumasta, sairaudesta, onnettomuudesta, epäonnistumisesta romanssista yms. Jos järkytys on hiljattainen, henkilö on usein tunteiltaan epätasapainossa, itkeskelevä tai voi tuntea olonsa vähän sekavaksi. Toiset säpsähtelevät tai pelästyvät herkästi. Jos järkytyksestä on jo aikaa, henkilö voi kehittää monenlaisia oireita kuten sydämentykytyksiä, ahdistusta, masennusta, hiusten lähtöä, ihottumia, kuivaa ihoa, ruoansulatusongelmia ja usein he karttavat ihmisjoukkoja tai ihmisten seuraa jossakin muodossa.

Turun Henkisen Kehityksen Yhdistys ry
www.henkisyys.fi

Sustosta kärsivät vauvat ovat kiukuttelevia ja tyytymättömiä. He nukkuvat huonosti ja voivat jopa lyödä hoitajaansa ja syövät huonosti. Susto voi tapahtua vauvoille jo äidin vatsassa, äidin pelästymisen kautta. Lyhytaikainen susto voi olla kyseessä jos henkilö kaatuu yllättäen ja samalla pelästyy tai hänet herätetään yllättäen päivänokosiltaan.

TRISTEZA – surumieliisyys – käsittää monenlaisia tiloja, joita nykyaläketiede kutsuu masennukseksi. Henkilö ei halua tehdä mitään, eikä välitä mistään. Heidän elämänhalunsa ja kaipuunsa kokea elämän eri vivahteita on poissa ja luottamus tulevaan ja rohkeus elää on hyvin heikko. Surumieliisyys voi esiintyä yhdessä kiukun ja yllämieliisyyden kanssa. He ovat usein keskittyneitä vain omiin ongelmiinsa, kuin olisivat mustan pilven sisällä. He voivat menettää ruokahalunsa tai ylensyövät helpottaakseen oloaan. Surumieliisyys tyhjentää kehon Ch'ulel-varastot vähitellen ja tila voi olla pitkäaikainen.

ENVIDIA – kateus – on tila, jota harvoin tunnustetaan nykymaailmassa. Joissakin kulttuureissa kuten Lähi-idässä kateus on tunnistettu tavallisena tilana (paha silmä) ja siltä suojaudutaan erilaisin keinoin. Mayoilla se on ”kansallistauti” ja sen suhteen ollaan valppaina ja varovaisina. Jokainen on joskus halunnut jotain toisella olevaa mitä itsellä ei ole. Ongelma siitä tulee, kun se alkaa vaikuttaa ajatuksiin tai käytökseen. Työpaikalla joku voi haluta työtehtäväsi, joku haluaisi vaimosi tai miesystäväsi itselleen, toinen taas tekee kaikkensa ollakseen parempi koulussa kuin sinä, tunnet kateutta siitä miksi toisilla on parempi auto kuin itselläsi, haluat kalliimman laukun kuin ystävälläsi.

Työpaikalla joudut joka päivä työskentelemään negatiivisessa ilmapiirissä, jossa joku haluaa työsi itselleen ja puhuu sinusta pahaa tai kadehtii kahvihuoneessa. Nämä ovat esimerkkejä haitallisesta kateudesta. Ohimenevä kateus, joka innostaa toimimaan tehokkaasti ja parantamaan omaa toimintaansa on vaaratonta. Envidian kohde voi tuntea turtumusta päivän tapahtumiin, hän voi kärsiä uniongelmi- masta, ruokahaluttomuudesta tai nähdä painajaisia. Usein hän menettää tunteen tasapainosta ja tuntee epäonnistuvansa kaikessa. Voimme myös kutsua kateutta luoksemme kritisoimalla, tuntemalla olevamme parempia tai väheksymällä toisia. Juoruilu, pahantahtoiset puheet, itsekehu ja epäystävällisyys vetävät puoleensa lisää kateutta ja ruokkivat itseään aiheuttaen kateuden kierteen. ENVIDIA on myös yritys viedä toisen henkilön Ch'ulel-energiaa ja pitkäkestoisena se voi viedä henkilön elinvoiman. Mayojen mukaan jos vastasyntyneitä lapsia katsottiin ”pahalla silmällä” eli kateudella, se saattoi sairastuttaa lapsen. Sen vuoksi vielä nykyään mayanaisilla on tapana peittää pienten lasten kasvot kevyellä kankaalla, kun he liikkuvat ulkona. Monet kantavat pieniä lapsia huivin sisällä selässään.

PESAR – suru – on tarpeen kun elämämme tulee suuria haasteita kuten läheisen kuolema, rakkauden menetys, avioero tai muu suuri menetys. Lapsilla asuinpaikan vaihto tai läheisen menetyt voi aiheuttaa elinikäisen surun. Suru kuluttaa kehon Ch'ulel-varastoja ja heikentää ihmistä. Tavallisin oire surussa on huokailu, joka voi olla syvää sielusta kumpuavaa tai kevyempää huokailua. Lapsilla suru oireilee itkuisuutena, kiukutteluna, unettomuutena, kyvyttömyytenä leikkiä

ja yleisenä huonona olona. Suruun liittyy usein pelko, varsinkin jos on menettänyt läheisensä tapaturmassa tai väkivallan uhriin. Tällöin tilaan liittyy muistoja tai unia, jotka voivat kiusata vielä pitkän ajan jälkeenkin.

Rakastetun ihmisen kuolema on yksi surun alalajeista. Surua ei pitäisi tukahduttaa tai vältellä, vaan se kunnioittaa ja ylistää kuolleen elämää ja erityistä sidettä kahden ihmisen välillä.

Särkynyt sydän – on mayoilla henkinen sairaus. Se ilmenee tavallisesti fyysisinä oireina kuten unettomuutena, ahdistuneisuutena, syömishäiriöinä, ajatuksina, joita ei voi kontrolloida, vaikeutena tehdä päätöksiä tai yleisenä masentuneisuutena.

Näiden lisäksi tunnetaan vielä pahuus ja pahat tuulet, jotka voivat aiheuttaa hyvin pahoja vaivoja ja ongelmia. Henkisiä vaivoja parantamaan käytetään H'meniä tai ensalmeroa-rukoilijaa. Parantavat rukoukset ovat vahvimpia torstaisin tai perjantaisin. Myös henkilö, jolla on kokemusta energiaparantamisesta, sopii tähän tehtävään. Mayat käyttävät lisäksi kylpyjä, parantavia rohdoksia ja polttavat tuoksupihkaa (pom). Tuoksupihka on erittäin hyvää puhdistamaan kotia pahasta silmästä tai Envidia/kateuden vaikutuksesta.

Minna Keitu on toiminut asiantuntijaoppaana mm. Meksikossa, Belizessä ja Guatemalassa. Matkoillaan hän on tutustunut mayoihin, jotka toimivat tiedon eteenpäin viejinä ns. ajankantajina ja parantajina. Artikkelin tiedot pohjautuvat mayoilta saatuihin tietoihin sekä tunnustettujen Ajq'ien (mayapappi/parantaja) kuten Don Elijo Panti, Rosita Arvigo, Carlos ja Gerardo Barrios, Don Isidro ja Don Pasqual kirjoituksiin.

AJATUSJOOGAKOULU

Saavuta sisäinen eheys

Menetelmänä

looginen positiivinen ajattelu

Tule mukaan ajatusjoogakouluun 2023–2024

Kokoontumiset kevään aikana la klo 11.00–13.30

25.3., 15.4., 13.5. ja 10.6. Hybridi: Zoom ja Kemi.

Kirjeopisto Vian rajajoogan kurssin ja ajatusjoogamenetelmän

perusopetus. Ohjaajana rajajooganopettaja **Elina Kakko**.

Tied. ja ilm. elina.kakko@via.fi 050 562 2688.

Yhteistyössä Via ry:n ja KSL:n kanssa. www.via.fi

Via-Akatemia

Tarot~Tuula

Tulkinnat, Kurssit, Luennot, Enkeli-illat ja meditointi

Vastanotot
Tku-Hki

Luento Kansan Kartanon kylvö-juhliilla, katso s. 9

Tuula Huhtala

041 707 1920

tarottuula.wordpress.com

